

Szerkesztőség és kiadóhivatal
 hová a lapba szánt kéziratok
 — reklamációk és —
 előfizetési pénzek küldendők
 — Maros-Vásárhely, —
 Szentgyörgy-utca 9. szám.
 — ev. ref. lelkészi lakás. —

VASÁRNAP

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES CSALÁDI LAP.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TÓTHFALUSI JÓZSEF,
 ev. ref. lelkész.
 TÁRS SZERKESZTŐ:
PAÁL GUSZTÁV,
 ev. ref. koll. tanár.

KIADJA:
 Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
 „Egyházi Ertekezlete“

Megjelenik:
 minden vasárnap.
 ELŐFIZETÉSI AR:
 Egy évre 4 kor. Negyedévre 1 kor
 Fél évre 2 kor. Egy szám ára 10 fill

Az Üdvezítő kopogtatása.

Az emberi szív alkotója mindenkor hozzá férhet az ember szívéhez. Hiába zárjuk el Isten elől. Ő megtalálja szívünk ajtaját és zörget azon. Hallatja velünk szavát. És kell, hogy az emberi szív megismerje Istenét s megértse hozzája intézett beszédét.

Hogy a hitetlenekkel vitatkozzunk, arra nem érünk rá. Mi halljuk Istenünk zörgetését, halljuk szózatát is és elegendő dolgunk van, hogy ezt az Ő szózatát megmagyarázzuk. Meg vagyunk győződve, hogy Isten, a minden emberi szívhez vezető utat ismeri és habár el is vannak zárva előtte az ajtók, mégis megnyithatja a sziveket kopogtatásával és habár holtak és hidegek irányában, felébresztheti és felélevenítheti Ő azokat szavával, úgy, hogy az ember magához térve kérdezi:

Ki kopog az ajtómon? Kinek hangja az, mely lelkemhez szól?

Boldog vagy, ha utóvégre így kérdezel; mert ez jele annak, hogy felébredtél, jele, hogy megnyitlak füleid, hogy szived többé nem kőből való.

Hogy kicsoda az, aki zörget, azt ő a zörgető maga megmondja néked János jelen. 1., 2. és 3. „Én vagyok az Alfa és az Omega; az első és az utolsó a kezdet és a végezet, a ki vagyon és a ki vala és a ki eljövendő, az Isten fia, kinek szemei olyanok, mint a tűznek lángja: a szent és az igazságos, kinek kezében vannak Dávid kulcsai, a ki megnyithatja, mit senki be nem zárhat és bezárja, mit senki fel nem nyithat, az Amen, a hív és igaz bizonyosság; az Isten teremtményének kezdete, ki kezében tartja a hét csillagokat és aranyos gyertyatartók közepette jár, kinek

Kicsiny hitű miért kételkedtél?

kezében van a kétélű kard, ki holt volt és megint feltámadt.”

Emberfia! ne vesd meg ezt a fenséges zörgetőt! ne légy süket az ő szava iránt. Nézz körül és gondold meg, ki áll ajtód előtt, ki hív és már mióta hív. Óh, már oly régóta. Ő hív, mióta élsz, mióta füled és szived van. Hát mindig őrizze ő ajtódat, mindig csak ajtóőr és kopogtató legyen-e? Meddig várjon még rád?

De hát mivel kopogtat ő? Különbéle módon próbálja meg, hogy bejuthasson szivedbe. Kopogtatása, kiáltása ép oly sokféle, mint valamennyi műve és szava. Majd lelkének indításával kopogtat, majd szavának kalapácsával, majd fenyítéseinek és próbáltatásainak vesszőjével és sújtásaival. Vérének szava, melyet érettünk ontott, utánunk kiált; a könyvek, melyeket érettünk és miattunk hullatott, folytonosan szólítgatnak bennünket, mindig kopogtatnak, hogy a barátoknak, ki annyira szeretett bennünket, nyissunk ajtót. Aggodalma — vérverejtéke az olajfák hegyén, mily szavak ezek! Keresztje és halála mily kalapács, melylyel szívünk ajtaján zörget. Ki állhat itt ellene? Az ó- és új szövetségben feljegyzett valamennyi szavak, mind megannyi kalapácsok is, mikkel az emberek sziveit megkopogtatja. A lelkiismeretnek hatalmas szava, szava ama benső megvesztegethetetlen bírónak, kinek sem király, sem koldus hallgatást nem parancsolhat, kinek ajkát semmi kéz el nem némíthatja, — vajjon nem az Úr szava, a ki az ajtó előtt áll és némelykor oly erősen kopogtat, hogy remeg a szived. A szülők és tanítók oktatásai, intései és büntetései, a prédikációk, a könyvek, mi más lehetne mindez, mint az Úrnak szava, ki ez által kopogtat ajtainkon Igen, még az ellenségek és barátok is gyakran eszközök az Isten kezében, melyekkel nálunk bekopogtat. Mind, akármilyen történik rajtad, szenvedések, inség, betegségek, örvendetes és szomorú, kellemes és kellemetlen dolgok, belső és külső tapasztalások, jótétemények és büntetések, szerencse vagy szerencsétlenség, mind az Úr küldöttei, az ő kezének kopogtatásai.

Miért volt szükséges a reformáció?

Ennek a kérdésnek a vizsgálata és megfontolása még ma is időszerű, sőt kötelesség. Mert noha ma-holnap négyszáz éve lesz a reformáció föllobbanásának s azóta több mint 170 millióra növekedett a reformáció híveinek a száma, még ma is sokan vannak olyanok, a kik vagy nincsenek tisztában vele, vagy tagadják annak jogosult, vagy szükséges voltát.

Katholikus álláspontról persze tagadják annak jogosultságát. A protestánsok pedig joggal hirdetik és védelmezik azt. A katolikusok nem ismerik el, mert a reformáció a legerősebb támadás volt, mely valaha katolikus egyházat érte.

Egészen addig az egyház hatalmas és egységes volt. Egységét a reformáció bontotta meg. Az egység megbontásával pedig csorbát ütött azon a rendkívüli nagy hatalmon, melyet addig az egyház a lelki és világi ügyekben gyakorolt, a mikor nem csak tagjainak hitét szabta meg és lelkiismeretét tartotta kezében, hanem országok világi ügyeiben döntő szerepet vitt. királyokat, császárokat nevezett ki, vagy alázott meg, a mint érdekei magukkal hozták. Gondoljunk IV. Henrik német császár bukására, vagy Róbert Károlynak magyar királylyá választására.

A protestánsok pedig nem csak azért védelmezik a reformációt, mert ez tette lehetővé a régi egyházzal szemben a szabad egyház alakulását, hanem azért is, mivel ha tudják bizonyítani, hogy a reformáció által kivívott lelkiismereti szabadság, szabad vizsgálódás, szabad gondolkodás nemcsak a vallásos, az egyházi téren hozta meg áldásait, a melyekre oly régen törekedett a keresztyén világ, hanem a tudományban, állami és polgári életben is új korszakot jelöl és olyan átalakulásokat hozott létre, melyek valláskülömbőség nélkül azóta az emberiség közkinccseivé váltak.

Sok nagy elme foglalkozott már ezeknek kimutatásával, s azoknak megismerése egyik legszebb és leghálásabb feladata lehet a tudományos foglalkozásnak. Az ilyen foglalkozás az emberiség értelmi és erkölcsi fejlődésének és haladásának is egyszersmind javára szolgál minél többet tud valaki arról, hogy mit köszönhet a világ a reformációnak, annál jobban meg fog győződni annak jogos helyes és szükséges voltáról.

Mivel pedig nincs mindenkinek alkalmá, ideje és módja, hogy saját maga járjon végére mindezeknek, hogy a saját tanulása, ismerete és gondolkodása útján győzze meg magát is, másokat is a felől, hogy mennyiben volt szükséges a reformáció, induljunk vizsgálatára egy olyan vezetőnek a segítségével, akiben megbizhatunk, akiről föltehetjük, hogy sokat tanult, sokat gondolkodott s ennél fogva sokat is tudhatott e kérdés felől, a ki véleményét nyíltan kimondotta s a kit sem a haszonlesés, sem a félelem, sem más ok el nem tántorított az igazság kimondásától.

Ilyen vezetőnek tarthatjuk *Kálvin Jánost*.

Kálvinnak reformátori munkája közben szünet nélkül készen kellett lenni arra, hogy mindenkivel szemben védeni tudja magát és igazolni tudja a hitújítás szükséges voltát, mert ezt minduntalan számon kérték tőle is, mint a többi reformátortól. De egy alkalom mégis tüzetesebb és kimerítőbb válasz megírására sarkalta. Nevezetesen *V. Károly* német császár 1544-re birodalmi gyűlést hívott össze *Speyerbe* és ezen a gyűlésen a hitújítás hívei a vallásos ügyének tárgyalását is kívánták. Szükséges volt tehát, hogy a vallásra és egyházra tartozó nézeteiket kellő világításban a birodalmi gyűlés elé terjesszék. Ennek elkészí-

tésével Kálvint bízták meg, a ki 1543-ban meg is írta „Az egyház reformálásának szükségességéről“ szóló munkáját, melyet a reformáció vezető emberei el is fogadtak a végett, hogy a gyűlés elé terjesszék.

Ebből a munkából láthatólag három dolog volt főképen olyan, a miért a reformációnak meg kellett történni.

I.

Első ezek között a szentírás kérdése, a szentírás magyarázatának és használatának módja. Tudvalevő, hogy a katholicus egyházban a hitre, a cselekedetekre, az üdvösségre nézve nemcsak a szentírás a kútfő, hanem az egyházban kifejtett szájhagyomány is, a mely végre felül kerekedett a biblián és legfőbb forrásnak lett kihirdetve. A szentírást ennek az utasítása szerint magyarázták; végül pedig kivették a hivek kezéből és megtiltották annak olvasását. Ezért mondja Kálvin a reformátorok nevében, hogy „a keresztyén tudomány ama kútfejei, a melyekből a mi vallásunk igazsága, a melyekből Isten tiszta és törvényes tisztelete, melyekből az emberiség üdvössége csörgedezik, majdnem végkép meg voltak semmisítve.“ (5. l.)

„Mert miben áll a biblia szerint Isten helyes tisztelete? Abban, hogy *Istent* ismerjük el minden erény, igazság, szentség, bölcsesség, kegyesség egyedül való forrásául, hogy mindent egyedül *tőle* várjunk, mindent egyedül *ő benne* keressünk, mindent egyedül *ő neki* szenteljünk.“ Ehez járul aztán a keresztyénnek önmegalázása Isten előtt és engedelmeség *ő* iránta, úgy a mint az Jézusnak és az apostoloknak a tanításaiból következik. És ebben a dologban Isten és ember között nem lehet más közbenjáró, csak egyedül Jézus Krisztus. Ember az Isten iránt való bizalmának, alázatának, hódolatának az imádság által adhat kifejezést. De ettől a tanítástól az egyház eltávozott. Egy időn túl nemcsak Istent kezdték imádni a tudatlanok, hanem Istennel vegyesen az angyalokat, elhalt embereket is, a kiket tetszés szerint védőszentjöknek választottak. De nemcsak azok szellemét, emlékét imádták, hanem képeiket szobraikat is, melyeket tehát olyan tiszteletben részesítettek, a milyenben Istent akarták részesíteni, amilyen egyedül csak Istent illetheti meg. Az emberek megfélekedtek Krisztusról, az egyedüli közbenjáróról s a saját maguk által választott szentekhez járultak, hogy ezek által nyerjék meg Istentől, a mit óhajtottak. És ha „néha helyet adtak ebben Krisztusnak is, úgy eltűnt a tömegben, mint valami közpap. „S miért történt ez? Bizonyára azért, mert a tömeg nem értette meg az Isteni kijelentés erejét, azt, hogy a kik Krisztus nevében imádkoznak Istenhez, azoknak kéréseik meghallgatásra találnak, de minden más imádkozás méltatlan Istenhez és Krisztushoz. Az egyház e dolog felől nem világosította fel a hiveket, hanem elnézte, eltűrte, hogy bizonytalanságban tévelyegjenek, sőt elősegítette a tévelygést az által, hogy megengedte a

szentek képeinek és szobrainak felállítását és imádását. Ez pedig az evangéliumi keresztyéniség tanítása szerint nem egyéb bálványimádásnál, melyet az ó- és új testamentum egyformán kárhoztat és tilt.

A keresztyén hittudománynak Isten igaz tisztelete mellett egy másik fő ága az, a mely *arra tanít meg bennünket, hogy üdvösségünket, hol és miképen keressük?*

Az üdvözülésre az evangéliumi és apostoli tanítás szerint első lépés annak megismerése és bevallása, hogy az ember születésénél fogva gyarló, a jóra is, a rosszra is egyformán hajlandó, hogy csak magára hagyatva az isteni kinyilatkoztatás segélye és a szentlélek ereje nélkül az idvösségre el bem juthat. De eljuthat úgy, ha hittel fordul Istenhez és bizik abban, hogy az *ő* végtelen szeretete és kegyelme kipótolja benne azt, a mi az *ő* gyengeségéből hiányzik az üdvösség elnyeréséhez. Így tanította ezt Pál apostol, de ezzel szemben az egyház azt a tant hirdette, azt a gyakorlatot fejlesztette ki, hogy „jó cselekedetekkel kell meg nyerni Isten kegyét, hogy jó cselekedetekkel lehet megszerezni az örök életet, hogy vakmerő és gögös dolog bizakodnunk az üdvösségben, ha jó cselekedeteink nem szólnak mellettünk, hogy jó cselekedeteink elégtételt képezhetnek Isten előtt, hogy a bűnbánatot nem Istennek ingyen kegyelméből nyerjük, hogy a jó cselekedetek az örök üdvösségre érdemszerzők, de nem azért, mert Krisztus érdemeért ingyen beszámítja nekünk Isten a mi megigazolásunkra, hanem — saját érdemeinkért — hogy a bűnbocsánat megnyerésére lehetnek az embernek *elégtevé* jó cselekedetei és ezeket csak pótolhatják, de nem helyettesíthetik a Krisztus és vértanuk érdemei. Bizonyos, hogy mielőtt Luther feltűnt, ez az istentelen vélemény az egész világot megigézte!! A reformációnak tehát az volt a feladata, az volt a célja, hogy kimutassa, mennyire eltér ez a tan az evangélium és az apostolok tanításától; hogy tehát az embereket arra vissza vezessék, szükséges volt őket a téves út felől felvilágosítani és épen ezt tették meg a reformátorok.

II.

Szükséges volt továbbá a reformáció a *sakramentumok (szentségek) miatt*. Az egyház ugyanis *hét szentséget* fogadott el, melyek közül csak *kettőt rendelt a Krisztus*, a többi emberi tekintély alapította. Krisztus által rendelt sakramentum (*kereszttség és urvacSORA*) is meg volt változtatva. „Tiszta és világos előttünk, hogy Krisztus mit, hogyan parancsolt e tekintetben, mondja Kálvin, de az egyház ezt nem tartja meg.“ A keresztelestről nem is szólva, az urvacSORÁNÁL való eltérések ebben állanak. „Mig Krisztus parancsolata szerint a hívőknek egymás közt kellene kiosztaniok az Úr teste és vérének jegyeit, az, a mi a misében végbemegy, inkább kizárásnak nevezhető. Mert eltávolodik a pap a hivektől, hogy külön költse el azt, a mit a község előtt tartozott volna

kiosztani. Aztán mintha Áronnak valami utóda volna, színleli, hogy a nép bűneinek kiengesztelésére áldozatot mutat be. Hol tesz áldozatról valami említést Krisztus? Azt parancsolja, hogy vegyünk és együnk. Ki engedi meg az embereknek, hogy a vételt fel ajánlássá változtassák? Honnét ez a változás, ha Krisztusnak örök és változhatatlan parancsa meg nem hajol az emberek vakmerő vélekedése előtt? Ez bizonyára nagy baj . . . de még nagyobb, hogy Krisztus halálának hatását haszontalan színházi cselekményre ruházták át; az örök papság méltóságát Krisztustól elragadták, hogy embereknek adhassák. Ha pedig valaha úrvacsorára hívják a népet, csak fele részére bocsátják. Mi ez? Krisztus a poharat mindenkiért itta ki s azt parancsolja, hogy mindenki igyék belőle; ezek az emberek ellenkezőleg megtiltják a hívek gyülekezetének, hogy a kelyhet csak érintse is. Így azok a jelek, melyeket Krisztus tekintélye feloldhatatlan köteléssel fűzött össze, emberi önkény által szét vannak választva.“ Nagy hibája még a sakramentumok ilyen módon való kiszolgáltatásának az is, hogy „a népet csak a ceremóniák látványosságában részesítik, a nélkül, hogy annak értelmét és igazságát megmagyaráznák. Ha hát egyéb semmi sincs a nép előtt, csak a haszontalan cselekvés, melyekkel csak a szemet tartják jól s nem hall semmi tanítást, a mi az igazi célhoz vezérelhetné, magára a külső cselekményre szegezi a figyelmét és azon csüng. Innen van aztán az a borzasztó tévelygés, hogy nem törődnek sem bűnbánattal, se hittel, se magával Krisztussal, mintha a sakramentumok magukban elégségesek volnának az üdvösségre, a jegyeket úgy ragadják magukhoz, mintha ezek az általuk jelzett dolgok lényegei volnának.“ Az itt levő okoskodást azonnal érthetőbbé teszi a következő hasonlat. Ha tüzet csinálunk, ha gyertyát, lámpát gyújtunk, nem kell magyaráznunk, miért tesszük ezt, mert érzékei és tapasztalatai útján mindenki azonnal belátja és megérti, hogy mire való az. De nem így van ez a sakramentumokkal. Ezeknek az értelmét és jelentőségét magyarázni kell, miként az apostolok és az első keresztyének is tették, mert különben pusztá cselekvések maradnak a hívek előtt és jelentésüket vagy nem értik meg, vagy félremagyarázzák. És az a félremagyarázás akkor nem csak a tudatlan nép között vala elterjedve, hanem az iskolákban is, hogy a Sakramentumok magukban hatásosak, csak mi, a kiknek kizsáknak, ne álljunk működésüknek ellene halálos bűnnel. (17—19 l.)

Aztán nemcsak abból állott a hiba, hogy az úrvacsora igaz, való jelentősége és értelme felől tévedésben tartotta az egyház a híveket, hanem még nagyobb visszaélés történt az által, hogy a vallásos cselekvények, melyek ünnepélyes tisztelet tárgyai gyanánt voltak rendelve, közönséges adás-vevés tárgyát képezik, mintha nem is lettek volna más célra alkotva,

minthogy keresetet nyujtsanak. Ez az adás-vevés nem történt titokban, vagy legalább az illendőség határai között, hanem nyilván, mint valami országos vásáron. A mise némely vidékeken nagy jövedelmet hajtott a papoknak. Más vallásos szokásoknak is meg volt állapítva az árak. Így végre a templomok semmit sem különböztek az üzlet helyiségektől és nem volt a szentségeknek olyan neme, a mi pénzért kapható ne lett volna. Így találta Kálvin akkor a vallásos életet és a szentségek kezelését. És ha megemlékezünk arról, hogy *Luthert* a reformáció megkezdésére éppen a *Tetzel János* eljárása kényszerítette, a ki megbotránkoztató módon árulta a bűnbocsátó cédulákat, nincs okunk kétkedni abban, hogy Kálvin előadása megfelel a valóságnak.

III.

Szükségessé tette a reformációt még az *egyház-kormányzat sok hibája* is.

Kálvin nézetei az egyház-kormányzatról a következő pontokban találhatók: „A püspököket, lelki pástorokat, Pál apostol tanúsága szerint, Krisztus azért állította az egyház élére, hogy igaz tudománnyal azt építsék! Ezen szabály szerint az egyháznak nem igaz lelkipásztor az, a ki a tanítás kötelezettségét elmulasztja. És úgy találja, hogy az ő korában majdnem mindenik lelkész másra tolt a tanítás terhét, bár a pásztor nevet viseli. A püspökök közül tán a századik sem vállalkoznék a tanítás terhének elhordozására. „De ez nem is csodálni való, mert a püspökségek valóságos satrapiakká sülyedtek, mert az alsó papok haszontalan, Krisztus parancsával ellenkező cselekményekkel töltik be tisztókat, vagy követve püspökök példáját, a rájuk nehezedő gondot mások vállára vetik. Ezért a papság bérbe adása ép oly szokásos, mint az ingatlan birtoké. . . . Pedig Krisztus rendelete szerint püspöki vagy pásztori címre nem tarthat számot az, a ki nem legelteti nyáját az Úr igéjével.“ (20. l.)

A tanítást tehát elmulasztotta a papság, de milyen volt az életmódjuk? Könnyen lehet gondolni, hogy ebben se voltak jobbak, mint a tanítás, az igehirdetés kötelességének teljesítésében. És Kálvin erről erőteljes, megdöbbentő rajzot ad, annyira, hogy jobbnak látom azt itt mellőzni, és Kálvin művére utalni azokat, akik ezt ismerni ohajtják.

Nem kisebb visszaélést láttak a reformátorok az egyházi hivatalok betöltése körül, a mely általános botránykozás köve volt a hívők előtt. Nem tanulság, nem szolgálat által szerzett érdemek alapján léptek elő az egyházi tisztségekben, hanem kinek, kinek a hogy sikerült, alkudozás, piszkos csúszás-mászás által kaparitották meg a jobb hivatalokat.

A legnagyobb veszélynek látták azonban a reformátorok az egyház azon követelését, hogy a hívek feltétlenül engedjenek minden kijelentéseinek. És ebben az egyház tultett minden valaha létezett hatalmasságon. „Mert vajjon melyik zsarnokság élt valaha

annyira vissza alattvalói türelmével, hogy amit parancsol, azt égi szózat gyanánt fogadtatta volna velük? A zsarnokok kétségtelenül, bármi parancsot adnak ki, engedelmséget várnak. Ezek (a r. kath papok) azonban sokkal többet kívánnak. Azt kívánják, hogy Szentlélek szózatának higgyük, midőn ránk akarják erőszakolni képtelen ábrándjaikat! (23 l.)

De nem folytatom tovább e szemelvényeket. A ki előtt bece van a lelkiismereti szabadságnak, a ki érzéke szerint becsülni tudja azt a szellemi és erkölcsi sikert, amit az emberiség számára a reformacio kiküzdött és talán biztosított is, az bizonyára nagy haszonnal fogja olvasni Kálvinnak *Az egyház reformálásának szükségességéről* írott munkáját. Az eredetileg latinul írt munkát *Czeplédi Sándor* pápai ref. kollegiumi tanár sikerülten és jó magyarsággal fordította nyelvünkre. Kapható Kis Tivadar könyvkereskedésében Pápán. Ára 80 fillér.

Maros-Vásárhely 1908. febr. 9.

Lakatos Sámuel

Isten igéje.

Sugarak az örökkévaló nappalból.

1.

Ime imádkozik. Apost csel. 9, 11.

Az Úr Anániást Saulhoz küldte. De ő szabadkozott, mondván: Uram, nem akarhatod ezt komolyan mert ez az ember a keresztyének legkérlelhetlenebb ellensége, sőt most is felhatalmazása van a főpapkót arra, hogy megkötözze s börtönbe vigye mindazokat akik a te nevedet hívják segítségül. Ehez az emberhez elmenni, rám nézve éppen annyi volna, minth a az oroszán ketrecbe küldenél. Az Úr azonban megnyugtató Anániást azzal, hogy Saul, a kit fel kell keresnie: „imádkozik“. Az imádkozó ember nem veszedelmes ember; ha korábban oroszán, tigris, vagy medve természete is volt. — Ó csakugyan mennyire megváltoztathatja az embert a szivből jövő imádkozás! Házsártosból békességes természetű, restből szorgalmas s a hazudozóból egyenes lelkű lehet általa. Egy olyan embertől, a kiről általánosan tudta mindenki, hogy egyideig milyen züllött iszákos volt, de a ki ezt a hibáját később teljesen elhagyá, azt kérdezte valaki, hogy miféle orvosszert használt, amíg rút betegségéből kigyógyult? „A térdeimet“ felelé emberünk, és az Úr erőt adott nekem a győzelemre“. Kedves gyermekem, használtad-e már térdeidet, hogy valamelyik bűnödből való megszabadulásodért térdreborulva imádkozzál? Rólad is el lehet mondani: „ime, imádkozik?“ — Ügyelj, mert az Úr mindent lát és mindent tud!

2.

Aki szereti atyját vagy anyját inkább
hogysem engemet, nem méltó én
hozzám. Máté 10, 37.)

E földön szülőink iránt tartozunk a legtöbb szeretettel. Mennyi munkát, mennyi álmatlan éjszakát szereztünk nekik már a bölcső-korban? Mennyi aggodalmat, gondot okoztunk nekik még később, engedtlenségünk, szeretetlenségünk vagy talán éppen hazudozásaink által és ők még is szerettek s hiven gond viseltek minket. De van valaki az égben a ki méltán elvárhatja, hogy jobban szeressük őt mint szülőinket. Ez a valaki pedig a mi Idvezítőnk, az Úr Jézus Krisztus, aki érettünk emberré lett, meghalt, mennybe ment, hogy ottan számunkra is helyet készítsen az Atyának házában. Ő valóban méltó, hogy jobban szeressük mint földi szülőinket. Azok a szülők, kik szeretik az Idvezitőt nem is veszik gyermekeiktől rossz néven, ha azok inkább vonzódnak az Úrhoz mint atyjukhoz, anyjukhoz. Egy gyermek egyszer így szólt anyjához: „Ugy-e édes anyám, jobban szereted az Idvezítő Jézus Krisztust mint engemet? Kisvártatva válaszolt az édes anya, mondván: Eltaláltad fiam! Folytatá a gyermek: „Éppen jó drága anyám, mert én is, még náladnál is „jobban szeretem az Urat.“ — Hát te hogyan állasz e kérdéssel kedves gyermekem? Te is mindenkinél és mindennél jobban szereted-e Őt?

T.

Kegyesség útja.

A hű szolgálta.

Néhány évvel ezelőtt egy főúr és felesége utazgattak Oroszországban. Utjukon egy igen hű szolgálta, ki már egyszer abban az országban volt, kísérté őket. Midőn egy helyre megérkeztek, hol a lovakat váltani kellett, a vendéglős azt tanácsolta, és a szolgálta is kérte őket, hogy háljanak ott meg, mert a vidék mely most következik, felette veszedelmes. Tudnillik sok ott a farkas. De a főurak sürgős volt az útja és eltökölte magában, hogy az éjszaka is tovább utazik.

Eleinte jól ment minden. De midőn az estharmály mindjobban lebecsátkozott, irtózatossá üvöltés támadt.

„Uram!“ kiált a szolgálta „szembe jön velünk egy sereg farkas, hamar a fegyvereket!“

A lövésekre a fenevadak néhány pillanatra megállapodtak, de mihamar újból előrohantak.

„Vesd oda nekik az egyik lovat“ szolgálta.

Ugy is történt. Egy ideig a farkasok a lovat tépték és falták, azalatt az utasok tovább siettek.

„Uram“, szolt a szolgálta „ha ők megint elérnek minket, nincs más teendő, mint hogy közéjük vetem magam és küszködöm velük, hogy te és urnőm azalatt menekülhessetek.“

A főúr lebeszélni igyekezett őt erről. De a farkasok ismét közeledtek, és a szolga, kezében a pisztolylyal, közéjük ugrott.

A többi utas megmenekült.

Másnap a főúr visszajött e helyre. Csak néhány darab csont és ruhafoszlány tanuskodtak arról a szomorúságról, a mi itt történt.

De a főúr egy emlékoszlopot állíttatott itt fel és rávésette e sorokat:

„Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja az ő barátaiért.” (János 15, 13.)

A földi szeretet többre nem képes. Ám tekintetek csak a Jézusra. Ő vérét nemcsak barátaiért, hanem ellenségeiért is ontá, sőt haláltusája közepette még imádkozott gyilkosaiért. Kedves olvasóm, teéretted hullatta ő vérét!

Egyháztársadalmi élet.

A vasárnapi iskolákról.

A vasárnapi iskolák lényegét, mivoltát és célját, mártöbbször ismertettük olvasóinkkal. A legutóbbi pár nap folyamán számos lelkész és tanító afia fordult hozzánk, ennek munkaanyaga, szervezete felől útmutatást kérendő. Sajnos, hogy megállapodott, egységes programmal mi sem szolgálhatunk még, de az alább elmondandók mégis, úgy hisszük, tanulságot szolgálhatnak mindaddig, a míg a kért részletes felvilágosítást megadhatjuk.

A vasárnapi iskoláknak több formája van. Az angol forma 1780-ban keletkezett. Raikos Róbert, gloucesteri hírlapkiadó kezdte meg, a ki a tudatlan és elvadult, fölserdült gyermekeket összegyűjtötte és fizetéses tanítókkal *vasárnapokon* írásra, olvasásra, számolásra és a vallásra oktattatta. Azért vasárnap, mivel hétköznap munkába jártak. Ez iskola nagy hiányt pótol. Angliában csakhamar fel is karolták ez intézményt s úgy az angol, mint az amerikai egyházak és gyülekezeti élet nélkülözhetetlen szerve lett. Az európai szárazföldre 1824-ben hozatott be s Wichern belmissziói működésének középpontja lett.

A vasárnapi iskolát nagyobb gyülekezetekben, a hol van elég tanító és vezető, csoportokra osztják. Kisebb gyülekezetben ez felesleges. De a hol lelkiismeretes pontossággal tartják, ott nemcsak a községi, hanem az általában az erkölcsi életre is áldásos.

Az alábbiakban közöljük az *Olajág* című egyháztársadalmi lapjárunk nyomán a következő:

Vasárnapi iskolai útmutatást.

Ki vegyen részt vasárnapi iskolai munkában?

Minden felnőtt nő vagy férfi, kinek az Isten értelmet adott, ki az Úr Jézus iránt szeretetből szeretne ő érte valamit tenni és a ki szereti a gyermekeket.

Ki vezesse?

Legjobb, ha a lelkész teszi; de ha ő nem teheti, jó, ha ő megbiz valamely személyt, ki az előbbi feltételnek megfelel.

Hol tartsunk vasárnapi iskolát?

Ahol Isten igéjét buzgó szívvel kutatják, ott maga az Úr jelen van s ezáltal minden helyiséget szentséggé avat, legyen az templom, iskola magánszobánk, műhely vagy bármely tisztességes hely.

Hogyan kezdjük meg?

Hívjuk meg először családunk, rokonaink, ismerőseink gyermekeit; ha szeretetet tapasztalnak a gyermekek, számuk csakhamar növekedni fog.

Mikor tartsuk?

Legjobb vasárnap reggel, az isteni tisztelet előtt, vagy utánna. Lehet délután is; a helyi viszonyoktól függ.

Milyen legyen a vasárnapi iskola sorrendje?

Sokfélekepen lehet, csak unalmas ne legyen!

Sokhelyt így tartják:

1. Ének	4 perc
2. Imádság	2 "
3. A bibliai rész olvasása a vasárnapi iskola vezetője és a gyermekek (együttesen) versenkint váltakozva	3—5 "
4. Ének	4 "
5. Tanítás (csoportokban, legfeljebb 10—12 gyermek 1—1 tanítónál)	20 "

Erre az előtte való héten alaposan készüljünk!

6. Az aranymondás megtanulása	5 "
7. Ének. (Ének alatt adakozás valamely missziói v. jótékonycélra)	4 "
8. A vasárnapi iskola vezetőjének katekhizálása vagy rövid beszéde; ha nincs csoportos tanítás, egy kis történetet lehet elmondani missziói vagy rokon tárgyról	10 "
9. Ének	4 "
10. Imádság. Miatyánk. (Áldás.)	2 "
	<u>60 perc.</u>

Ha valamely tanítvány hiányzik, keressük fel; ha beteg, küldjünk neki valamely társával virágot vagy képet stb.

Karácsonykor s más alkalmas időben rendezzünk ünnepélyeket, nyáron kirándulást. Mindezt igen csekély költséggel lehet elérni, a mi gyűjtés útján meg is térül.

Utálatosak az Urnál az álnok szívéek, de kedvesek ő nála azok, a kik, az ő utjaikban tökéletesek.
Péld. 11, 20.

H i r e k.

Olvasd a bibliát.

Jézus és a samariabeli asszony.

(János ev. 4, 19.—29.)

Mielőtt a mai vasárnap tulajdonképeni leckéjével foglalkoznánk, szükséges lesz megemlékezni az itt felvett párbeszéd előzményeiről. Mindenképen csodálatosak azok és ismét Jézus isteni szeretetét és bölcsességét mutatják. A minden zsidótól megvetett samaritánusokat felkeresi, hogy őket is megismertesse az üdvösséggel; a mit egy zsidó rabbi sem tett volna, azt megteszi és leereszkedik egy bűnös asszonyhoz, hogy vele a legmagasztosabb dologról, az Isten imádságáról beszéljen. Ő, a ki mindenkiről tudja, mi van az ember szívében, látja az asszonyban is a vágyat, hogy Istenhez szeretne közeledni; vizet kér tőle, hogy ennek kapcsán ébreszsze benne a szomjúságot az örök életnek vize után s hogy azt ki is elégítse.

Oktató jegyzetek:

I. A lelki szomjúság. Isten úgy teremtette a mi szívünket, hogy nála nélkül nem lehetünk boldogok. Azért öntudatlanul is keressük az emberek az Istent; úgy, mint az athéneiek a sok pogány istennek szánt oltár mellett felállítottak egyet az ismeretlen Istennek. A samariabeliek sem Iehettek el Isten nélkül s azért Garizim hegyén építettek neki templom. A mi lelkünket is áthatja az az érzés, melynek a zsolttáró így adott kifejezést: Miképen kívánkozik a szarvas a folyóvizekre; akképen kívánkozik az én lelkem tehozzád óh Isten! Mi ennek az epedésnek az oka? Az, hogy az emberek elszakadtak az élő forrástól; az a boldogság, mit a bűn árán akartak megszerezni, nem elégíti ki a szívet; az, mint a testi szomjúság, csak mindinkább győtri a lelket. A világnak semmi öröme nem tudja azt csillapítani; semmiféle külső vallásosság sem, még akárhány jó cselekedet sem, egyedül ő, ki maga az életnek vize, a Jézus Krisztus.

II. Jézus csillapíthatja a szomjúságot. Ő ismeri bajunkat; tudja, hogy a samariabeliek várják a Messiást; tudja, hogy az az asszony érzi bűnének terhét; bölcsességével még jobban nyitja meg szemét s fokozza a vágyat, hogy az Istent keresse. Ismeri a mi szomjúságunkat is; látja, hogy mit óhajtunk legjobban földi gyönyört-e, vagy Isten békességét. Segítséünkre jó szent igéjével, hogy megtalálhassuk az üdvösség forrását. Ő csillapíthatja a szomjúságot, mert ő maga az életvize; önmagát adta miértünk, vérét ontotta, hogy az által megtisztulhassunk; szívünkben akar lakni Szent Lelkével s így mindig újra fel akarja üdíteni lelkünket, ha ellankadunk. Ő benne beteljesedik minden vágyunk, mert mindenkor Isten közelében lehetünk, mindenkor és mindenhol imádhadjuk őt mint kegyes atyánkat. De ha Jézus csillapította a mi szomjúságunkat, hirdessük mi is, mint amaz asszony, hogy ő nála van az üdvösség.

Még egy kis adat Paton János életéből. Midőn Aniva szigetén prédikálni kezdett, nagy hitetlenséggel hallgatták a benszülöttek; terhes munkával maga művelte kertjét, kis földjét az ivóvizben szükölködő szigeten. Midőn hosszu ideig tartó szárazság uralkodott, reá akartak törni, mert őt okolták e csapással. S midőn azt ígérte, hogy kutatás s úgy szerez nekik vizet, kigunyolták. Az esőt, mely máskor felülről jött, a földből akarod felhozni? Egymaga hozzálátott s a korálos talajban leirhatatlan nehézségek közt megásta a kutat; Isten meghallgatta imáját s friss forrásra talált. Most minden megváltozott a szigeten; az emberek figyeltek a beszédére, s nemsokára ők építettek imaházat, hol az életvizéről szóló ígét hirdette nekik.

— **A Vasárnap olvasóhoz.** Mai számunkat csak azoknak küldöttük, akiket előfizetőinknek gondolunk. Ha lenne olyan is olvasóink közül, aki nem óhajtja tovább olvasni a mi lapunk utján Isten igéjét, kérjük az ilyent, hogy ne okozzon nekünk felesleges költséget lapunk küldésével, hanem egyszerűen küldje azt vissza.

— **A maros vásárhelyi Bethlen Kata ref. nőegylet** f. hó 8-ára mult számunkban leirt mulatsága mintegy 1500 Korona tiszta hasznót jövedelmezett az egyház leányiskolái fentartásának. A rendezőség s egyszers-

mint az egyesület elnöke gróf Toldalagi Lászlóné, báró Zeyk Eliz öméltósága. Alelnöke Páll Károlyné ref. koll. tanár felesége. Az estély érdekessége a női képviselőválasztás volt. A műsor többi tárgyai ezek voltak: Női emancipáció, dialog: Előadták: Kiss Tiborné és Nagy Endréné urnők. Kettős ének: Előadták: B. Szabó Imre és Bakcsi Zoltán urak. Monolog; Előadta: Dr. Sebestyén Miklósné urnő. Ének szóló népzenekeisérettel; Előadta: Szász Gyuláné urnő. A képviselő jelöltek voltak: Modern asszony: Dr. Madaras Józsefné urnő és a házi asszony: Dr. Szabó Imréné urnő. Az érdekes küzdelem után győzött — a háziasszony. A kedves, szép multság rendezésének nehéz munkájáért hálás köszönet illeti a fáradhatlan elnökséget s a közreműködőket.

— **Vasárnapi iskola Szentháromságon.** Örömmel vesszük tudomásul, hogy Isten nevében kezdett egyháztársadalmi építő-munkánk kezdeményezése mind több és több oldalról talál viszhangot s lelkészársaink és tanítóink nemes versenyre buzdulva kezdenek a belterjesebb egyházi élet kiépítéséhez. Legközelebb Szabó Géza szentháromsági lévita szolgatársunkról értesülünk, hogy vasárnapi iskolát szervezett és e hó 9-én már meg is tartotta az első összejövetelt. Mint levita tanítója szentháromsági kicsiny, de lelkes, buzgó hittestvéreknek örvendő leány egyházunknak, a vasárnap délelőtti istentiszteleten predikáció keretében (Text. Márk X. 13—16) ismertette a vasárnapi iskola célját és üdvös voltát s a délutáni iskolán a derék hivek majdnem teljes számmal vettek részt. Mi csak kitartást kívánunk e gyönyörű kezdethez s kérjük Istent, hogy a buzgóság lelkét erősítse úgy a hivekben, mint a derék vezetőben.

— **A teremi ref. ifjusági dalkör.** Február hó 9-én (vasárnap) egy igen szép egyházi ünnepély folyt le a nagyteremi — teremi újfalu közös állami népiskola termeiben, hová nagyszámu közönség gyűlt össze a helyi ref. ifjusági dalegylet ünnepélyére.

Az ünnepélyt az ifjusági dalegylet a „Himnusz” eléneklésével nyitotta meg. Ezután az ifjusági egylet ösz elnöke Kakasy Márton lelkész vallásos felolasása, a meghatottság lelkötötte a nagyszámu közönség figyelmét. A legényegylet által előadott szavaltok-dalegylegek összhangzatos eléneklése s a grammafon előadás köztetszéssel fogadtatott. Az elnök bezáró beszédéből lehetett megtudni, hogy ezen egylet már rég, még akkor alakult meg midőn még e vidéken úgy szólván legelső volt, és mikor az elnök maga is az egyidejű emberekkel rendes működő tagja lehetett. De néhány évvel ezelőtt Cirmai akkori állami tanító vezetése alatt a nagyobb számu teremiujfalu-siak elszakadva a Nagyteremiektől, a kisebbségben maradt Nagyteremi megszűnt volt. Csakis a nevezett tanító eltávózása után — az ő helyét betöltő Mihály Károly fáradságát nem ismerő buzgó működésének köszönhető nagyrészben a Nagyteremi ref. dalegyletnek újjászületése, mely mai működésével életre való-ságát bizonyította be. Isten segedelme legyen további virágzó munkáján.

— **Vigyázatok, mert sohasem tudjátok utolsó órátokat.** A népszerű Eitel Frigyesről, a német császár második fiáról beszélnek, hogy egyszer azzal a kéréssel fordult nevelőjéhez, hogy tanítsa meg arra, hogy miként lehetne ő az Úr Jézus tanítványa? A nevelő úgy akart kitérni a válasz elől, hogy megbiztatta az akkor még csak serdülő gyermekkorban levő Eitelt, hogy

majd megfogja tanulni, ha meguő. „Nem, nem!” szó-
lott a kis herceg. „A multkor a temetőben sok gyer-
mek sirját láttam, akik mind kisebbek voltak mint én”.

— **A Brassói Protestáns nőegyletről.** A Brassói Hirlap f. é. 34 ik számából sok szépet olvasunk előbb említett egyesületünkről. Agilis elnöksége, melynek élén gr. Mikes Zsigmondné urhölgy, özv. Makoldy Józsefné, Kónya Julia, Péchy Árpádné urnők, Péchy Árpád és Végh János úrak mellett, annyi buzgó hit-testvérük áll, közelebről fényes jótékony estélyt rendezett, amelyen igazi lelki élvezetet nyújtva működtek közre: Faflik Emil és Faflik Anna, Borosnyai Margitka, Fabritius Elza, Jánó Irénke, Riemer József, Neugeboren Henrikné, Dr. Mihály Emilné, Dr. Kovács Béláné, Dr. Vernes Istvánné. Ime, mindenféle élet-elevenesség mutatkozik. Nőink fáradnak, áldoznak egyházi érdekeinkért. Munkáik már így is áldottak. Hátha még az eddig szorványosan s egymás működéséről csak kevésbé tájékozott nőegyletek vezetői közös értekezleten állapítják meg munkaprogramjaikat? Legközelebbi értekezleti közgyűlésünkön lesz alkalom erre is.

Ország-világ

— **Politikusok a királynál.** Wekerle Sándor miniszterelnököt a király tegnap külön kihallgatáson fogadta, mely alkalommal Wekerle előterjesztést tett a delegáció munkájáról és a jelen politikai helyzetről.

Ugyancsak tegnap fogadta a király báró Rauch horvát bánt, ki a tartománygyűlés összehívására tett előterjesztést. E szerint a tartománygyűlés március 12-ére hivatik egybe. Mihelyt az összehívó királyi kézirat a bán kezei között lesz, azonnal kiírja a választásokat, mely egyetlen nap alatt kell megtörténnék egész Horvátországban.

— **A katolikus Népszövetség.** A legközelebbi vasárnapon, több mint 100 helyen alapították meg a néppárti, keresztény-szocialista, katolikus népszövetséget. Folyik tovább a agitáció. Mi pedig még mindig télenkedünk, vagy legfezebb tusakodunk. Egyik előkelő napi lapból közöljük az alábbi bírálatot. „Egy napon száztizennégy községet meghódítani a Népszövetség céljainak, valóban olyan eredmény, amelyre tisztelettel és elismeréssel nézünk. De irigykedéssel is. Mert ilyen eredmény láttára és hallatára, amely a leghiztosabb kezdett az egész ország meghódítására — lehetetlen, hogy eszünkbe ne jusson a mi tehetetlenségünk és tétlenségünk. Összetett kezekkel áll az egész liberális magyar társadalom, a protestantizmus, a zsidóság s érthetetlen, megfoghatatlan könnyelműséggel nézi, mint hódít, mint szervezkedik ellenünk a klerikalizmus hatalmas agitációval, lelkesedéssel, erővel és eredménnyel.”

— **A zsidók autonómiája.** Az országos izraelita községkerületi elnökök küldöttsége Mezei Mór vezetésével ma tisztelegtek gróf Apponyi Albert kultuszminiszternél autonómiájuk rendezése és a többi felekezetekhez való jogviszonyának szabályozása kérdésében. A küldöttség szónokának, Mezei Mórnak szavaira gróf Apponyi Albert kijelentette, hogy kötelességszerűleg foglalkozik a zsidók autonómiájának rendezésével. Majd így folytatta: Meghallgatok mindenkit, mindenkinek a nézetnyilvánítását és az én

meleg óhaját, hogy bölcs tanácsuk által vezéreltetve, sikerüljön nekem kiegészítenem a mi hazánkban a jogegyenlőség és a vallási béke épületét azáltal, hogy a zsidóság is megnyerje a maga autonóm szervezetét és annak az államhoz való viszonya olyan alapokra fektetessék, mely megfelel az igazi jogegyenlőségnek és lelkiismereti szabadságnak

200 korona

a modern technika legjobb remeke a
= Mignon írógép =

Különös előnyei: Bárki tanulmány nélkül rögtön ír.
Azonnal és állandóan látható írás.
Legegyszerűbb szerkezet. Acélbetűk.
Másol és sokszorosít.
Bármely drága géppel egyenrangú.
1 évi jótállás.

Szabadalmazott ipar.

Budapest, VII. Csengeri utca 24.

Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában.

Agrár takarékpénztár r. t.

Maros-Vásárhelyt.

FIÓKINTÉZETEK:

Csikszereda, Gyergyószentmiklós, Marosludas,
Marosujvár, Nyárádszereda, Parajd, Sepsiszentgyörgy, Székelykeresztur, Székelyudvarhely.

Befizetett alaptőke: 1500.000 korona

Takarékbetétek: 8 millió korona.

A takarékosagot a lakosság minden rétegében előmozdítandó, amerikai módon

házi takarékperselyeket

izléss, csinos kivitelben, zárva, kulcsok nélkül ingyen, bocsátunk feleink rendelkezésére, a melyek által még a legkisebb összegek is könnyű módon megtakaríthatók Ezen házi takarékperselyeknek azon nagy előnyük van, hogy azokból pénz a mi közbejöttünk nélkül kivenni nem lehet és így a fél annak a kisértésnek, hogy a megtakarított pénzt esetleg céltalanul elköltse könnyen elállhat.

Ha legalább egy korona a perselyben összegyűlt, sziveskedjék intézetünkhöz fáradni, a mikor a megtakarított összeget a perselyből a t. cím jelenlétében kivesszük és betéti könyvecskéjébe javára írjuk. A perselyt zárva, kulcsok nélkül visszaadjuk és a pénzgyűjtés újból kezdődik.

Tisztelettel

Agrár Takarékpénztár r. t.

Maros-Vásárhelyt.